

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Aika 09.01.2023, klo 13:00 - 16:00

Paikka Sähköinen kokous

Käsitellyt asiat

- § 1 Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus**
- § 2 Pöytäkirjan tarkastus**
- § 3 Vuoden 2022 Kunta10-tutkimuksen tulokset ja tulosten käsittely työyhteisöissä**
- § 4 Korkeimman hallinto-oikeuden päätös kiinteistökauppaa koskevassa asiassa**
- § 5 Korkeimman hallinto-oikeuden päätös asemakaavaa nro 8587 koskevassa asiassa**
- § 6 Korkeimman hallinto-oikeuden päätös asemakaavaa nro 8805 koskevassa asiassa**
- § 7 Asemakaava nro 8776, Frenckell, II (Tammerkoski) kortteli nro 7 tontti 8 ja kortteli nro 421 tontti 1 sekä puistoalue**
- § 8 Valtuustoaloite kaupunkiviljelyn edistämiseksi Tampereen kaupungissa - Vilhartin Hanhilahti ym.**
- § 9 Valtuustoaloite kevyen liikenteen väylien talvikunnossapidon kriteerien ja valvonnan parantamiseksi - Juhana Suoniemi**
- § 10 Valtuustoaloite Tampereen kaupungin esihenkilönä toimivien kouluttamiseksi työtaistelu-oikeuksista ja työehtosopimuksista - Vasemmistoliiton valtuustoryhmä**
- § 11 Lautakuntien ja jaostojen ym. sekä viranhaltijoiden ym. päätösten otto-oikeus**
- § 12 Tiedoksi merkittävät asiat**

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Saapuvilla olleet jäsenet

Ikonen Anna-Kaisa, puheenjohtaja
Lyly Lauri, 1. varapuheenjohtaja
Kummola Kalervo, 2. varapuheenjohtaja
Kaleva Lassi, 3. varapuheenjohtaja
Dündar-Järvinen Aila
Hanhela Milka
Jussila Anne-Mari
Kaivonen Kirsi
Krasniqi Brigita
Markkanen Jouni
Raevara Arne
Stenhäll Jaakko
Tanus Sari

Muut saapuvilla olleet

Nurminen Ilmari, valtuuston pj.
Sasi Ilkka, valtuuston 1. vpj.
Mustakallio Jaakko, valtuuston 2. vpj., poistui 13:50
Aaltonen Mikko, valtuuston 3. vpj., saapui 13:08
Jänntti Aleks, apulaispormestari
Loukaskorpi Johanna, apulaispormestari
Helimo Matti, apulaispormestari
Yli-Rajala Juha, konsernijohtaja, esittelijä
Kannonlahti Katja, viestintäjohtaja
Aarnio Jouko, kaupunginlakimies, sihteeri
Nikkilä Elina T, hallintosihteeri, pöytäkirjanpitäjä
Ylipihlaja Sami, työhyvinvointipäällikkö, saapui 13:07, poistui 14:13
Nurminen Mikko, johtaja, saapui 14:14, poistui 14:29
Savisaari Lauri, johtaja, saapui 15:10, poistui 15:41
Joonas Markus, hankekehityspäällikkö, saapui 15:10, poistui 15:41

Poissa

Salmi Pekka, apulaispormestari

Allekirjoitukset

Anna-Kaisa Ikonen
Puheenjohtaja

Jouko Aarnio
Sihteeri

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Pöytäkirjan tarkastus

Pöytäkirja on tarkastettu ja hyväksytty

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Sari Tanus

Kalervo Kummola

muut allekirjoittajat

Elina T Nikkilä
pöytäkirjanpitäjä

Pöytäkirjan nähtävänäolo

Yleisesti nähtäville www.tampere.fi
17.01.2023

Elina T Nikkilä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 1

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus oli

Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.

Perustelut

Mahdollistettu osallistuminen sähköiseen kokoukseen kuntalain 99 §:n ja hallintosäännön 119 §:n mukaan Selman kokoustyötilalla ja Teams-kokouksella.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 2

Pöytäkirjan tarkastus

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus oli

Pöytäkirjantarkastajiksi valitaan Sari Tanus ja Kalervo Kummola (varalle Lassi Kaleva ja Aila DüNDAR-Järvinen)

Perustelut

Pöytäkirja on tarkastettavana ja sähköisesti allekirjoitettavana viimeistään maanantaina 16.1.2023.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 3

Vuoden 2022 Kunta10-tutkimuksen tulokset ja tulosten käsittely työyhteisöissä

TRE:8785/01.05.00/2022

Valmistelija / lisätiedot:
Niina Pietikäinen

Valmistelijan yhteystiedot

Työhyvinvointipäällikkö Sami Ylipihlaja, puh. 040 530 9026, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Kaupunginlakimies Jouko Aarnio, puh. 040 514 4884, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Juha Yli-Rajala, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Tampereen kaupungin vuoden 2022 Kunta10-tutkimuksen tulokset ja toimenpiteet merkitään tiedoksi.

Kokouskäsittely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden työhyvinvointipäällikkö Sami Ylipihlajalle. Hän oli asiantuntijana läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana ja poistui ennen päätöksentekoa.

Mikko Aaltonen liittyi kokoukseen.

Jaakko Mustakallio poistui kokouksesta.

Perustelut

Työterveyslaitos on seurannut kunta-alan henkilöstön työn ja terveyden kehitystä sekä muutosten vaikutuksia henkilöstön terveyteen ja hyvinvointiin Kunta10-tutkimuksella yli kahdenkymmen vuoden ajan. Tampereen kaupungin lisäksi tutkimukseen osallistuvat muun muassa muut kuusikkokaupungit. Syksyllä 2022 toteutettuun kyselyyn osallistui hieman yli 7 000 kaupungin työntekijää.

Kaupungin kokonaistulosten tähänastinen myönteinen kehitys kaikkien tutkimuksen aihealueiden päämittareilla (työ, työyhteisö ja johtaminen) jatkuu edelleen.

Työhön liittyvissä sisällöissä kehitys on pääosin myönteistä ja tulokset ovat keskimäärin tutkimuskeskiarvoa paremmat. Yhä useampi kokee työnsä mielekkäänä ja työssä tapahtuneet muutokset myönteisinä. Joitakin henkisen kuormituksen kasvuun liittyviä tekijöitä on tunnistettavissa ja varsinkin työpäivän rasituksesta palautumiseen tulee kiinnittää huomiota.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Työyhteisön dynamiikkaa kuvaavissa mittareissa kehitys on kauttaaltaan myönteistä ja tulokset ovat tutkimuskeskiarvon tuntumassa koko henkilöstön osalta. Työyhteisö koetaan edelleen selkeänä voimavarana.

Johtamisen tilaa selvittävässä osiossa tulokset myötäilevät työyhteisöasioiden positiivista kehitystrendiä. Kaikki lähijohtamisen tilaa kuvaavat mittarit ovat olleet nousussa vuodesta 2018 lähtien.

Kaupungin palveluksessa vuonna 2023 jatkavien työntekijöiden osalta tulokset ovat paremmat työtä ja johtamista kuvaavissa mittareissa kuin hyvinvointialueelle siirtyvien. Työyhteisöä koskevissa tuloksissa ei ole huomattavia eroja. Tarkemmalle tasolle viedyssä palvelualue-, ikä- ja ammattiryhmäpohjaisessa tarkastelussa on havaittavissa merkittäviä eroja lähes jokaisen mittarin osalta.

Esihenkilöille on annettu toimeksianto käsitellä yksikkönsä Kunta10-tulokset yhdessä työyhteisönsä kanssa. Työyhteisöt muodostavat tulosten pohjalta vahvuusalueita, kehittämiskohteita ja toimenpiteitä, jotka kirjataan raportointiportaalin toimenpideosiolle 24.2.2023 mennessä. Henkilöstön laatimat kehittämiskohteet käsitellään kaupungin johdon kanssa, ja niiden pohjalta tehdään yksikkö- ja kaupunkitasoisia toimenpiteitä työhyvinvoinnin kehittämiseksi.

Tiedoksi

Sami Ylipihlaja, Niina Pietikäinen, Katja Nieminen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 4

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös kiinteistökauppaa koskevassa asiassa

TRE:5646/02.06.02/2021

Valmistelija / lisätiedot:
Teppo Rantanen

Valmistelijan yhteystiedot

Lakimies Patricia Nikko puh. 0400 239 710, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Kaupunginlakimies Jouko Aarnio, puh. 040 514 4884, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Juha Yli-Rajala, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 22.12.2022 H3783/2022 ja Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös 6.5.2022 H806/2022 merkitään tiedoksi.

Kokouskäsitely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden johtaja Mikko Nurmiselle. Hän oli asiantuntijana läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana.

Perustelut

Kaupunginvaltuusto päätti 14.6.2021 § 79, että Metso Outotec Finland Oy:lle myydään noin 33 605 m²:n suuruinen määräala tilasta Penttilä (kiinteistötunnus 837-585-11-269), noin 127 870 m²:n suuruinen määräala tilasta Säälänmetsä (kiinteistötunnus 837-585-12-71), noin 68 254 m²:n suuruinen määräala tilasta Akulatti (kiinteistötunnus 837-585-26-0) ja noin 4 741 m²:n suuruinen määräala tilasta Hurinki (kiinteistötunnus 837-585-4-182) kauppahintaan 7 500 000 euroa, ja hyväksyi päätöksen liitteenä olleen osapuolten välisen 11.5.2021 allekirjoitetun ehdollisen kauppakirjan. Päätöksestä valitettiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Valituksessa vaadittiin kaupunginvaltuuston päätöksen kumoamista lainvastaisena.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus antoi asiassa päätöksen 6.5.2022. Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen. Lisäksi hallinto-oikeus hylkäsi Metso Outotec Finland Oy:n kuulemista koskevan oikeudenkäyntiväitteen ja muiden yhtiöiden kuulemista koskevan vaatimuksen, sekä vaatimukset suullisen käsittelyn järjestämisestä ja CBRE Finland Oy:n laatiman englanninkielisen arviokirjan käännettämisestä suomen kielelle. Hallinto-

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

oikeuden päätöksen mukaan kaupunginvaltuuston päätös ei ole puutteellisen valmistelun vuoksi virheellisessä järjestyksessä syntynyt, eikä päätös ole valituksessa esitetyillä perusteilla muutoinkaan lainvastainen.

Valittaja jätti korkeimpaan hallinto-oikeuteen valituslupahakemuksen ja valituksen. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi päätöksellään 22.12.2022 valituslupahakemuksen eikä siten antanut ratkaisua valitukseen.

Liitteet sisältävät henkilötietoja, minkä johdosta niitä ei julkaista kaupungin internet-sivuilla.

Tiedoksi

Heli Toukonieniemi, Pasi Kamppari, Patricia Nikko

Liitteet

- 1 Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 22.12.2022
(Verkojulkisuus rajoitettu)
- 2 Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös 06.05.2022
(Verkojulkisuus rajoitettu)

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 5

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös asemakaavaa nro 8587 koskevassa asiassa

TRE:7420/10.02.01/2021

Valmistelija / lisätiedot:
Mikko Nurminen

Valmistelijan yhteystiedot

Lakimies Patricia Nikko puh. 0400 239 710, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Kaupunginlakimies Jouko Aarnio, puh. 040 514 4884, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Juha Yli-Rajala, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 20.12.2022 H3723/2022 ja Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös 1.6.2022 H999/2022 merkitään tiedoksi.

Kokouskäsitely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden johtaja Mikko Nurmiselle. Hän oli asiantuntijana läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana.

Perustelut

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 14.6.2021 § 85 asemakaavaehdotuksen nro 8587, Lahdesjärvi, Västingimäki. Päätöksestä valitettiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Valituksessa vaadittiin kaupunginvaltuuston päätöksen kumoamista.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus antoi asiassa päätöksen 1.6.2022. Hallinto-oikeus ei tutkinut valituksen täydennyksissä ja selityksessä esitettyjä valitusperusteita, jotka koskivat kaavan vaikutusten puutteellista selvittämistä ja ranta-alueiden maanomistajien epäyhdenvertaista kohtelua. Hallinto-oikeus hylkäsi suullisen käsittelyn järjestämistä koskevan vaatimuksen. Muilta osin hallinto-oikeus tutki valituksen ja hylkäsi sen. Hallinto-oikeuden päätöksen mukaan kaupungilla on itsehallintonsa puitteissa oikeus päättää, millainen kaava alueelle laaditaan. Valtuuston hyväksymää lainmukaista kaavaa ei voida kumota sillä perusteella, että valittajan käsityksen mukaan alueelle olisi tarkoituksenmukaisempaa laatia toisenlainen kaava. Valtuuston päätös ei ole valituksessa mainituilla perusteilla lainvastainen eikä sitä ole syytä kumota.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Valittaja jätti korkeimpaan hallinto-oikeuteen valituslupahakemuksen ja valituksen. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi päätöksellään 20.12.2022 valituslupahakemuksen eikä siten antanut ratkaisua valitukseen.

Asemakaava on kuulutettu voimaan 21.12.2022.

Liitteet sisältävät henkilötietoja, minkä johdosta niitä ei julkaista kaupungin internet-sivuilla.

Tiedoksi

Elina Karppinen, Milla Hilli-Lukkarinen, Marjut Lund-Rahkola, Patricia Nikko

Liitteet

- 1 Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 20.12.2022
(Verkkajulkisuus rajoitettu)
- 2 Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös 01.06.2022
(Verkkajulkisuus rajoitettu)

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 6

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös asemakaavaa nro 8805 koskevassa asiassa

TRE:7419/10.02.01/2021

Valmistelija / lisätiedot:
Mikko Nurminen

Valmistelijan yhteystiedot

Lakimies Patricia Nikko, puh. 0400 239 710, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Kaupunginlakimies Jouko Aarnio, puh. 040 514 4884, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Juha Yli-Rajala, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 20.12.2022 H3720/2022 ja Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös 1.6.2022 H998/2022 merkitään tiedoksi.

Kokouskäsitely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden johtaja Mikko Nurmiselle. Hän oli asiantuntijana läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana.

Perustelut

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 14.6.2021 § 88 asemakaavaehdotuksen nro 8805, Lahdesjärven eteläosa, Akulatinkatu, käyttötarkoituksen muutos. Päätöksestä valitettiin Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Valituksessa vaadittiin kaupunginvaltuuston päätöksen kumoamista.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus antoi asiassa päätöksen 1.6.2022. Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen sekä suullisen käsittelyn järjestämistä koskevan vaatimuksen. Hallinto-oikeuden päätöksen mukaan kaupungilla on itsehallintonsa puitteissa oikeus päättää, millainen kaava alueelle laaditaan. Valtuuston hyväksymää lainmukaista kaavaa ei voida kumota sillä perusteella, että valittajan käsityksen mukaan alueelle olisi tarkoituksenmukaisempaa laatia toisenlainen kaava. Valtuuston päätös ei ole valituksessa mainituilla perusteilla lainvastainen eikä sitä ole syytä kumota.

Valittaja jätti korkeimpaan hallinto-oikeuteen valituslupahakemuksen ja valituksen. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi päätöksellään 20.12.2022 valituslupahakemuksen eikä siten antanut ratkaisua valitukseen.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Asemakaava on kuulutettu voimaan 21.12.2022.

Liitteet sisältävät henkilötietoja, minkä johdosta niitä ei julkaista kaupungin internet-sivuilla.

Tiedoksi

Elina Karppinen, Anne Karlsson, Patricia Nikko

Liitteet

1 Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 20.12.2022
(Verkojulkisuus rajoitettu)

2 Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös 01.06.2022
(Verkojulkisuus rajoitettu)

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Kaupunginhallitus, § 7, 09.01.2023

Yhdyskuntalautakunta, § 93, 05.04.2022

Yhdyskuntalautakunta, § 283, 13.12.2022

§ 7

Asemakaava nro 8776, Frenckell, II (Tammerkoski) kortteli nro 7 tontti 8 ja kortteli nro 421 tontti 1 sekä puistoalue

TRE:6263/10.02.01/2018

Kaupunginhallitus, 09.01.2023, § 7

Valmistelija / lisätiedot:
Mikko Nurminen

Valmistelijan yhteystiedot

Projektiarkkitehti, aluevastaava Iina Laakkonen, puh. 040 806 3080,
etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Kaupunginlakimies Jouko Aarnio, puh. 040 514 4884, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Juha Yli-Rajala, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Asemakaavaehdotus nro 8776 (päivätty 25.10.2021 ja tarkistettu
28.03.2022 ja 13.12.2022) hyväksytään.

Kokouskäsitely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden johtaja Mikko Nurmiselle. Hän oli asiantuntijana läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana ja poistui ennen päätöksentekoa.

Perustelut

Suunnittelualue sijaitsee keskustan ytimessä Tammerkosken länsirannalla. Alue rajautuu lännessä Frenckellinaukioon, pohjoisessa Satakunnankatuun, idässä Tammerkoskeen ja etelässä Vanhankirjastonpuistoon. Kaava-alue kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Frenckellin tehdas on olennainen osa Tammerkosken teollisuusmaisemaa. Frenckellin kaavamuutos mahdollistaa entisen teollisuuskiinteistön kehittämisen virastokäytöstä läntisen keskustan elinvoimaa vahvistavaksi majoitus-, palvelu-, liike-, kulttuuri-, työskentely- ja tapahtumapalvelujen keskittymäksi. Tampereen kaupungin tavoitteiden mukaan kaava-alueita elävöitetään ja kulkuyhteyksiä kehitetään.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Voimassa olevan kaavan tapaan kokonaisuuden suojelunäkökulma on vahva, koska hanke on arvoympäristön ytimessä. Rakennuksien ja puiston arvot turvataan ja Frencellin nykyiset rakennukset avataan monipuoliseen käyttöön. Puistoalue osoitetaan historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittäväksi puistoksi.

Kaava mahdollistaa kiinteistön kehittämisen, mm. hotellihuoneita kattoikkunoineen rakennusten ullakkokerroksiin ja maantasokerroksissa ikkuna- ja ovimuutoksia rakennuksen tyyliin sopien. Uusina rakenteina on osoitettu kevyitä rakenteita terasseja tai sisäänkäyntejä varten ja alapihalle on osoitettu muurin vierelle uusi lasiterassiravintola. Museoviranomainen ohjaa jatkosuunnittelua.

Pyöräilyn ja jalankulun yhteyksiä kehitetään puiston kulttuuriarvoja tai arvopuustoa vaarantamatta. Kaava mahdollistaa patosillan leventämisen kevyen liikenteen olosuhteiden parantamiseksi ja Frencellin läpi kulkevaa aukkoa voidaan leventää, jolloin pyöräilylle ja jalankululle saadaan lisää tilaa. Ratkaisut tarkentuvat jatkosuunnittelussa ja myös sillan ja kulkuyhteyksien toteutussuunnittelua ohjaa museoviranomainen.

Asemakaavan toteuttamiseen liittyvät pihan ja kulkuyhteyksien rasitesopimukset ja mahdolliset muut toteuttamiseen liittyvät yhteisjärjestelyt laaditaan asemakaavan perusteella toteutettavan hankkeen rakennusluvan ja kiinteistönmuodostustoimituksien yhteydessä.

Kaupunginvaltuusto on 16.5.2022 § 78 hyväksynyt ehdollisen kauppakirjan, jolla myydään Frencellin virastorakennuksen 14 300 000,00 eurolla M/K Tampere IV Oy:lle.

Tiedoksi

Pirkanmaan Ely-keskus, Kainuun Ely-keskus, Pirkanmaan liitto, Sähkölaitos, Pirkanmaan maakuntamuseo, Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmä, Virpi Ekholm, Ari Kilpi, Elina Karppinen, Sirpa Lehtonen, Jaana Huttunen, toimitusjohtaja Marko Kuusisto/Meijou, myynti- ja hankejohtaja Johanna Partanen/Meijou

Liitteet

- 1 Liite Yla 13.12.2022 Asemakaava
- 2 Liite Yla 13.12.2022 Asemakaavan selostus
- 3 Liite Yla 13.12.2022 Asemakaavan seurantalomake
- 4 Liite Yla 13.12.2022 Lausunnot ja kaupungin vastine
- 5 Liite Yla 13.12.2022 Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelun muistio
- 6 Liite Yla 13.12.2022 Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelun muistio

Oheismateriaali

- 1 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Havainnekuva
- 2 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Frencellin kuntotutkimus 2021
- 3 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Frencellin konttorin RHS
- 4 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Frencellin rakennushistoriallinen selvitys

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

- 5 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Arkeologinen inventointi
  - 6 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Puistohistoriallinen selvitys
  - 7 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Hulevesiselvitys
  - 8 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Meluselvitys
  - 9 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 3D-kuvat
  - 10 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Havainnekuva sisäpihalta
  - 11 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Viitesuunnitelma
  - 12 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Valmisteluvaiheen palaute ja vastineraportti
  - 13 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Aloitusvaiheen palaute
-

Yhdyskuntalautakunta, 05.04.2022, § 93

Valmistelijat / lisätiedot:
Elina Karppinen

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.
Esittelijä: Mikko Nurminen, Johtaja

Päätösehdotus oli

Asemakaavaehdotus nro 8776 (päivätty 25.10.2021 ja tarkistettu 28.03.2022) hyväksytään asetettavaksi nähtäville. Asemakaavaehdotus esitetään nähtävilläolon jälkeen kaupunginhallituksen ja edelleen valtuuston hyväksyttäväksi edellyttäen, että kaavan toteuttamiseen liittyvät sopimukset on hyväksytty.

Perustelut

Kaupunkiympäristön palvelualue on valmistellut 25.10.2021 päivätyn ja 28.03.2022 tarkistetun asemakaavamuutoksen nro 8776. Asian hyväksyminen kuuluu kaupunginvaltuuston toimivaltaan.

Lisätietoja osoitteessa: <https://www.tampere.fi/cgi-bin/kaava/kaavadoc?8776>

Diaarinumero: TRE:6263/10.02.01/2018

Kaavan laatija: Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön suunnittelu, asemakaavoitus, projektiarkkitehti, aluevastaava Iina Laakkonen, kaavan valmistelussa on ollut mukana projektijohtaja, arkkitehti, Kalle Rautavuori, FCG Finnish Consulting Group Oy

Frenckellin kaavamuutoksessa on tutkittu Frenckellin uudiskäytön mahdollistava ratkaisu, joka nostaa kiinteistön vetovoimaa ja huomioi kiinteistön ja kaava-alueen historian ja ainutlaatuisen ympäristön. Tampereen kaupunki on luopumassa Frenckellin kiinteistön omistuksesta realisointiohjelman mukaisesti ja tavoitteena on rakennuksen myynti, mikä edellyttää uudet käyttötarkoitukset mahdollistavan asemakaavan. Asemakaavoituksen tavoitteena on muuttaa toiminnan painopiste

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Tampereen kaupungin virastotalosta Tampereen läntisen keskustan elinvoimaa vahvistavaksi majoitus-, palvelu-, liike-, kulttuuri-, työskentely- ja tapahtumapalvelujen keskittymäksi.

Frenckellin kiinteistön kehittäminen mahdollistaa alueen elinvoiman vahvistamisen mm. parantamalla alueen ilta-ajan palvelutarjontaa. Hotellivieraat lisäävät ostovoimaa, millä on positiivisia vaikutuksia yritystoimintaan alueella. Kaava-alueita kehitetään Frenckellin rakennuksen ja konttorirakennuksen osalta keskustatoimintojen korttelialueena, jolle saadaan sijoittaa kulttuuriympäristöön soveltuvaa liike-, toimisto-, majoitus-, tuotanto- ja palvelutiloja sekä kulttuuri- ja harrastustoimintaa palvelevaa yksityistä ja julkista tilaa. Frenckellinpuisto ja Kustaa III:n aukio säilyvät puistoalueena ja alue osoitetaan historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittäväksi puistoksi. Puiston kehittämisessä tulee ottaa huomioon alueen sijainti, maisemallinen merkitys ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen.

Kulttuurihistoriallisten ja kaupunkikuvallisten arvojen turvaaminen

Kaavaratkaisu turvaa kulttuurihistoriallisten ja kaupunkikuvallisten arvojen säilymistä sekä parantaa kulkuyhteyksiä alueelle ja sen läpi. Suunnittelualue on osa Tammerkosken kansallismaisemaa ja valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009) Tammerkosken teollisuusmaisemaa. Tontilla 7-8 sijaitsee nyt kaupungin virastokäytössä oleva Frenckellin historiallinen tehdaskokonaisuus 1900-luvun alusta. Tontilla 421-1 on 1800-luvun puolella välissä rakennettu konttori- ja asuinrakennus, joka on nykyisin toimistokäytössä. Lisäksi Kirjastonpuistossa on paperitehtaan vanha pannuhuonerakennus 1900-luvun alusta sekä vuonna 1870 rakennettu savupiippu. Pannuhuone toimii nykyisin konsertti- ja tapahtumatilana. Voimassa olevan asemakaavan mukaisesti kaikki kaava-alueen rakennukset osoitetaan suojelluiksi rakennuksiksi. Asemakaavan suojelumerkintöjä on täsmennetty ja tarkistettu korttelin käyttötarkoituksen muuttumisen myötä ja mahdollistettu mm. ullakoiden käyttöönotto. Myös puistoalueiden käyttötarkoituksimerkintää on tarkistettu maisemallisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen turvaamiseksi. Suunnittelualueella sijaitsee myös Frenckellin paperitehtaan muinaisjäännösalue, joka on huomioitu asemakaavamuutoksessa.

Seudullisen pyöräilyn laatukäytävän kehitys Kirjastonpuiston ja Frenckellin läpi

Kaava-alueeseen liittyvä Kirjastonpuisto kuuluu Tammerkosken kansallismaisemaan, ja alueen kehitys alkoi Tampereen ensimmäisen kirkon ympärille tehdyistä lehtipuuistutuksista 1830-luvulla. Nykyinen puiston muoto on perua 1920-luvulta, jolloin alue siirtyi kaupungin omistukseen ja vihervalue ulotettiin kosken rantaan asti. Puistoalueella on seudullinen pyöräilyn pääreitti, joka kulkee Frenckellin läpi puhkaistun tunnelin kautta luoden kulkuyhteyden kosken yli patosiltaa pitkin. Reitti

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

on nykyisillä käyttäjämäärillä todella ruuhkainen. Kaavamuutos mahdollistaa patosillan sekä Frenckellin läpi kulkevan aukon ja kulkuyhteyden leventämisen myös puistossa, jolloin pyöräilylle ja jalankululle saadaan lisää tilaa. Pyöräilyn ja jalankulun yhteyksien kehittäminen on kaavatyössä tutkittu puiston kulttuuriympäristöarvoja vaarantamatta, ja Frenckellin puiston vanhoja puita ei tarvitse poistaa.

Asemakaavaprosessin vaiheet

Frenckellin asemakaavamuutos on vuoden 2019 kaavoitusohjelman kohde vuodelle 2021.

Aloitusvaihe

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma kuulutettiin nähtäville 2. – 23.5.2019 sekä lähetettiin tiedoksi osallisille. Yleisötilaisuus, jossa asemakaavahanketta esiteltiin, järjestettiin 16.5.2019 Frenckellin auditoriossa. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatiin 3 viranomaiskommenttia, mielipiteitä ei jätetty yhtään.

Pirkanmaan maakuntamuseo totesi lausunnossaan, että rakennetun ympäristön osalta osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitettyjen selvitysten valmistuttua alueen selvitykset ovat riittäviä. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan on kirjattu asianmukaisesti arkeologista kulttuuriperintöä koskeva tutkimustarve. Maakuntamuseo toivoi lausunnossa, että kaavoituksessa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, etteivät kaavan tavoitteissa olevat alueen kulkuyhteyksien parantaminen sekä kulttuurihistoriallisten ja kaupunkikuvallisten arvojen säilymisen turvaaminen ole ristiriidassa keskenään. Pirkanmaan pelastuslaitos huomautti lausunnossa, että kaava-alueen lähivaikutusalueella sijaitsee Tammerkosken Yläkosken voimalaitosten patorakenteita. Rakenteet ovat patoturvallisuuslain mukaisesti luokiteltu luokkaan 1. Kaavoituksessa on huomioitava patorakenteiden aiheuttama riski ja mahdolliset rajoitteet. Pirkanmaan liitto totesi lausunnossaan, etteivät anna lausuntoa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Valmisteluvaihe

Asemakaavan valmisteluaineisto – tarkastettu osallistumis- ja arviointisuunnitelma, kaavaluonnos, siihen liittyvä havainnekuva, selostus, viitesuunnitelma ja selvitysaineisto – kuulutettiin nähtäville 28.10.-18.11.2021. Kaavahanketta ja valmisteluaineistoa esiteltiin yleisötilaisuudessa 4.11.2021 Frenckellin sisäpihalla.

Valmisteluaineistosta saatiin yhdeksän viranomaislausuntoa ja kolme osallisten mielipidettä. Vastineraportti on asemakaavan liiteaineistona. Viranomaisten kanssa pidettiin työneuvottelu ennen kaavaehdotuksen nähtäville asettamista 28.1.2022.

Ehdotusvaihe

Asemakaavaa on tarkistettu mm. kaavan valmisteluvaiheesta saadun palautteen perusteella ja tarkennetun suunnittelun myötä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

kaavaehdotukseksi. Asemakaavaehdotus ja siihen liittyvä aineisto kuulutetaan nähtäville.

Asemakaavan toteuttaminen

Kaavaa voidaan lähteä toteuttamaan heti sen saatua lainvoiman.

Lausunnot

Pirkanmaan Ely-keskus, Kainuun Ely-keskus, Pirkanmaan Liitto,
Pirkanmaan maakuntamuso, Pelastuslaitos

Tiedoksi

Virpi Ekholm, Ari Kilpi, Sirpa Lehtonen, Jaana Huttunen, toimitusjohtaja
Marko Kuusisto/Meijou, myynti- ja hankejohtaja Johanna Partanen
/Meijou

Liitteet

- 1 Liite YLa 5.4.2022 Asemakaava
- 2 Liite Yla 5.4.2022 Asemakaavan selostus
- 3 Liite Yla 5.4.2022 Asemakaavan seurantalomake
- 4 Liite Yla 5.4.2022 Palaute ja vastineraportti
- 5 Liite Yla 5.4.2022 Viranomaisneuvottelun muistio

Oheismateriaali

- 1 Oheismateriaali Yla 5.4.2022 Meluselvitys
  - 2 Oheismateriaali Yla 5.4.2022 Viitesuunnitelma
  - 3 Oheismateriaali Yla 5.4.2022 Pihahavainnekuva
  - 4 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Oas tark.
  - 5 Oheismateriaali Yla 5.4.2022 3D-kuvat
-

Yhdyskuntalautakunta, 13.12.2022, § 283

Valmistelijat / lisätiedot:
Elina Karppinen

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.
Esittelijä: Mikko Nurminen, Johtaja

Päätösehdotus oli

Asemakaavaehdotus nro 8776 (päiväty 25.10.2021 ja tarkistettu 28.03.2022 ja 13.12.2022) hyväksytään ja esitetään kaupunginhallituksen ja edelleen valtuuston hyväksyttäväksi.

Perustelut

Kaupunkiympäristön palvelualue on valmistellut 25.10.2021 päivätyn ja 28.03.2022 ja 13.12.2022 tarkistetun asemakaavamuutoksen nro 8776. Asian hyväksyminen kuuluu kaupunginvaltuuston toimivaltaan. Lisätietoja osoitteessa: <https://www.tampere.fi/cgi-bin/kaava/kaavadoc?8776>

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Diaarinumero: TRE:6263/10.02.01/2018

Kaavan laatija: Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön suunnittelu, asemakaavoitus, projektiarkkitehti, aluevastaava Iina Laakkonen. Kaavan valmistelussa on ollut mukana projektijohtaja, arkkitehti Kalle Rautavuori, FCG Finnish Consulting Group Oy

Frenckellin kaavamuuoksessa on tutkittu entisen teollisuuskiinteistön uudiskäytön mahdollistava ratkaisu, joka nostaa kiinteistön vetovoimaa ja huomioi rakennusten ja kaava-alueen historian ja ainutlaatuisen ympäristön. Tampereen kaupunki luopuu Frenckellin kiinteistön omistuksesta realisointiohjelman mukaisesti ja kaupunginvaltuusto päätti Frenckellin kaupasta 16.5.2022 § 78. Kauppa on kaavaehtoinen, ja edellyttää uudet käyttötarkoitukset mahdollistavan asemakaavan.

Linkki päätökseen: <http://intra-tampere.cloudnc.fi/fi-FI/content/267745/25134>

Asemakaavoituksen tavoitteena on muuttaa toiminnan painopiste Tampereen kaupungin virastotalosta Tampereen läntisen keskustan elinvoimaa vahvistavaksi majoitus-, palvelu-, liike-, kulttuuri-, työskentely- ja tapahtumapalvelujen keskittymäksi.

Asemakaavaehdotus oli nähtävillä 7.4. – 9.5.2022.

Kaavaehdotuksesta saatiin 5 lausuntoa; Pirkanmaan ELY-keskus, Kainuun ELY-keskus, Pirkanmaan liitto, Sähkölaitos sekä Pirkanmaan maakuntamuseo.

Pirkanmaan ELY-keskus näkee positiivisena keskustaa elävöittävien toimintojen sijoittamisen hyvin saavutettavalle sijainnille. ELY-keskus kiinnitti huomiota toimintojen ja kulttuuriympäristön tavoitteiden yhteensovittamiseen ja näkee kulttuuriympäristön arvojen vaalimisen ja kiinteistön kehittämisen välillä ristiriidan, joka liittyy koskenvarren rakennusten ullakkokerrosten käyttöönottoon ja kattoikkunaratkaisuihin. ELY-keskus pitää esitettyä nauhaikkunan ja kaari-ikkunoiden yhdistelmää parannuksena aiempiin versioihin nähden, mutta haluaa ratkaisuvaihtoehtoja tutkittavan edelleen. ELY-keskus edellyttää kaavan ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelun järjestämistä ja on valmis jatkamaan myös työneuvotteluja asemakaavan osalta.

Kainuun ELY-keskus, Patoturvallisuusviranomainen, näkee puutteena, että kaavaselostuksen kohdassa "1.1.3 Rakennettu ympäristö" ei ole mainittu kaavamuuosalueella sijaitsevia patoturvallisuuslain (494/2009) tarkoittamia 11 §:n mukaisia luokan 1. patorakenteita, joiksi kaava-alueelle osittain sijoittuvat Keskiputouksen voimalaitoksen padot kaikkine rakennelmineen ja laitteineen on luokiteltu. Padon yhteydessä sijaitsevan Tammerkosken ylittävän jalankulku- ja pyöräilyreitit eli Valskipadonraitin leventäminen tai kulkuyhteyksiin liittyvät rakenteet eivät saa vaarantaa patoturvallisuutta ja tätä voitaneen tarvittaessa ohjata myös kaavamääräyksiin, ja patorakenteisiin liittyvät suunnitelmat on toimitettava patoturvallisuusviranomaiselle hyvissä ajoin ennen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

rakentamistöiden aloittamista. Vaatimus koskee myös muuta mahdollista rakentamista, mikäli sillä voi olla vaikutusta patoturvallisuuteen. Edellä mainitut toimenpiteet voivat olla patoturvallisuuslain 22 §:n tarkoittamia padon rakenteisiin merkittävästi vaikuttavia tai patoturvallisuuden kannalta merkittäviä muutos- ja korjaustöitä. Tällaisissa suunnitelmassa on esitettävä, miten lain mukaiset patoturvallisuusvaatimukset on otettu huomioon (patoturvallisuuslaki 8 §).

Pirkanmaan maakuntamuseo totesi lausunnossaan että Frenckellin alueen asemakaavanmuutoksen suunnittelu on kiitettävästi perustunut rakennusten ja alueen kulttuurihistoriallisten ja kaupunkikuvallisten arvojen vaalimiseen. Kaavan sallima täydennysrakentaminen ja suojeltujen tehdasrakennusten julkisivumuutokset ovat pääosin maltillisia ja rakennusten ominaispiirteitä tukevia, mikä on myös kaavan tavoitteiden mukaista. Valtakunnallisesti merkittävän Tammerkosken teollisuusmaiseman ja Frenckellin 1900-luvun alun eheänä säilyneiden jugendasuisten entisten teollisuusrakennusten keskeiset arvot vaikuttavat säilyvän hyvin. Valmisteluvaiheessa maakuntamuseon esiin nostamat nykytilan, havainneaineiston ja kaavamerkintöjen väliset ristiriitaisuudet on korjattu asianmukaisesti ja katon korotuksen salliva määräys on poistettu. Pirkanmaan maakuntamuseolla ei ole kaavaehdotuksesta huomautettavaa rakennetun ympäristön, maiseman tai arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Pirkanmaan liitto totesi aineistoon tutustumisen jälkeen, että ei katso aiheelliseksi antaa virallista lausuntoa nyt nähtäville asetetusta kaava-aineistosta. Kaavan valmistelussa on otettu huomioon liiton aikaisemmin kaavatyöstä antama palaute.

Sähkölaitos viittaa ELY-keskuksen lausuntoon valmisteluaineistosta ja toteaa, että padon läheisyydessä tapahtuva ja siten patoturvallisuuteen mahdollisesti vaikuttava rakentaminen on huomioitava ja neuvoteltava padon omistajan kanssa ja huolehdittava, että patoturvallisuus huomioidaan rakennustyön aikana. Rakentajan on omalla kustannuksellaan suunniteltava ja varmistettava, että työt voidaan tehdä turvallisesti mm. patorakenteiden kannalta (esim. värähtelymittausten järjestäminen).

Muutokset kaavaan lausuntojen perustella:

Pirkanmaan ELY-keskuksen palautteen perusteella järjestettiin viranomaisneuvottelu sekä työpalaveri kattoikkunoihin liittyen ELYn ja museon kanssa. Neuvotteluissa on suunnitelmien kehittyttyä todettu, että ullakon käyttöönotto ja uusien kattoikkunoiden rakentaminen on mahdollista. Asemakaavakartalla on useita suojelumääräyksiä ja rakentamista ohjaavia määräyksiä. Kattoikkunoihin liittyviä määräyksiä täsmennettiin lausuntojen ja neuvottelujen perusteella ja kattoikkunoiden rakentamista ohjataan yleismääräyksellä arvot tunnistavaan ja sovittavaan rakennustapaan. Toteutusta ohjaa museoviranomainen.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Kainuun ELY-keskuksen, Patoturvallisuusviranomaisen lausunnon perustella kaavaselostukseen lisättiin kaava-alueella olevat Patoturvallisuuslain (494/2009) tarkoittamat patorakenteet kohtaan "1.1.3 Rakennettu ympäristö". Kaavakartan yleismääräystä täsmennettiin patoturvallisuuden ja vahingon vaara-alueen huomioimisesta.

Asemakaavan toteuttaminen

Kaavaa voidaan lähteä toteuttamaan heti sen saatua lainvoiman.

Pihan ja kulkuyhteyksien rasitesopimukset ja mahdolliset muut toteuttamiseen liittyvät yhteisjärjestelyt laaditaan asemakaavan perusteella toteutettavan hankkeen rakennusluvan ja kiinteistönmuodostustoimituksien yhteydessä.

Tiedoksi

Yhdyskuntalautakunnan päätös: Pirkanmaan Ely-keskus, Kainuun Ely-keskus, Pirkanmaan liitto, Sähkölaitos, Pirkanmaan maakuntamuseo, Kiinteistöt, tilat ja asuntopoliitikka -palveluryhmä, Virpi Ekholm, Ari Kilpi, Elina Karppinen, Sirpa Lehtonen, Jaana Huttunen, toimitusjohtaja Marko Kuusisto/Meijou, myynti- ja hankejohtaja Johanna Partanen/Meijou; Kaupunginvaltuuston päätös: Pirkanmaan Ely-keskus, Kainuun Ely-keskus, Pirkanmaan liitto, Sähkölaitos, Pirkanmaan maakuntamuseo, Kiinteistöt, tilat ja asuntopoliitikka -palveluryhmä, Virpi Ekholm, Ari Kilpi, Elina Karppinen, Sirpa Lehtonen, Jaana Huttunen, toimitusjohtaja Marko Kuusisto/Meijou, myynti- ja hankejohtaja Johanna Partanen/Meijou

Liitteet

- 1 Liite Yla 13.12.2022 Asemakaava
- 2 Liite Yla 13.12.2022 Asemakaavan seurantalomake
- 3 Liite Yla 13.12.2022 Lausunnot ja kaupungin vastine
- 4 Liite Yla 13.12.2022 Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelun muistio
- 5 Liite Yla 13.12.2022 Aloitussuunnitelman viranomaisneuvottelun muistio
- 6 Liite Yla 13.12.2022 Asemakaavan selostus

Oheismateriaali

- 1 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Viitesuunnitelma
- 2 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Havainnekuva
- 3 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Havainnekuva sisäpihalta
- 4 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Frenckellin kuntotutkimus 2021
- 5 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Frenckellin rakennushistoriallinen selvitys
- 6 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Frenckellin konttorin RHS
- 7 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Arkeologinen inventointi
- 8 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Puistohistoriallinen selvitys
- 9 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Meluselvitys
- 10 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Hulevesiselvitys
- 11 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 3D-kuvat
- 12 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Valmisteluvaiheen palaute ja vastineraportti

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

13 Oheismateriaali Yla 13.12.2022 Aloitusvaiheen palaute

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Kaupunginhallitus, § 8, 09.01.2023
Yhdyskuntalautakunta, § 293, 13.12.2022

§ 8

Valtuustoaloite kaupunkiviljelyn edistämiseksi Tampereen kaupungissa - Vilhartti Hanhilahti ym.

TRE:4714/10.00.01/2022

Kaupunginhallitus, 09.01.2023, § 8

Valmistelija / lisätiedot:
Mikko Nurminen

Valmistelijan yhteystiedot

Projektipäällikkö Karoliina Tuukkanen, puh. 041 730 1710, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Kaupunginlakimies Jouko Aarnio, puh. 040 514 4884, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Juha Yli-Rajala, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Vilhartti Hanhilahden ym. valtuustoaloite ja yhdyskuntalautakunnan lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa todettuihin toimenpiteisiin.

Tiedoksi

Vilhartti Hanhilahti, Karoliina Tuukkanen

Liitteet

1 Valtuustoaloite

Yhdyskuntalautakunta, 13.12.2022, § 293

Valmistelijat / lisätiedot:
Kari Kankaala

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Mikko Nurminen, Johtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Vilhartti Hanhilahden ym valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa todettuihin toimenpiteisiin.

Perustelut

Vilhartti Hanhilahti esitti 14.6.2022 jättämässään valtuustoaloitteessa, että Tampereen kaupungin tulee edistää kaupunkiviljelyä omassa toiminnassaan. Valtuustoaloitteessa perustellaan, että mm. Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainaan on tuonut ruokaturvan ja esim. lannoitteiden saatavuuden kautta uusia haasteita ruokajärjestelmään. Aloitteessa todetaan myös, että ruoan hinnannousu aiheuttaa suomalaisissa ja tamperelaisissa ymmärrettävästi huolta. Ruokalaskun kasvaminen voi haastaa jopa hyvätuloisenkin perheen talouden. Siksi olisikin tärkeää luoda kaupunkilaisille mahdollisuuksia torjua ruokakriisiä omalta osaltaan esimerkiksi omatarveviljelyllä

Valtuustoaloite on hyvä ja ajankohtainen esitys. Tampereen kaupungin ilmasto- ja ympäristöpolitiikan yksikkö on mukana Horizon2020-rahoitteisessa kestävien ruokajärjestelmien edistämiseen liittyvässä FUSILLI-hankkeessa, jossa on huomattu sama kiinnostus ja huolenaihe.

Aloitteessa nostetaan esiin erityisesti omatarveviljelyn merkitys kaupunkilaisten ruokalaskun pienentämisessä. FUSILLI-hankkeessa on jo todettu, että vaikka omatarveviljely ei tällä hetkellä aina ole kustannustehokkain tai helpoin tapa aloittelijalle tuottaa ruokaa, on sillä myös merkittävä vaikutus kaupunkilaisten ruoan arvostukseen ja hyvinvointiin. Myös osaamisen kehittäminen on nostettu yhdeksi merkittäväksi puutteeksi FUSILLI-hankkeessa, johon aiotaan puuttua mm. kokoamalla kaupungin sivujen yhteyteen tietoa kaupunkiviljelyn mahdollisuuksista ja tietoa kaupunkiviljelyn osaamisen kasvattamiseen.

Lisäksi aloitteessa todetaan, että omatarveviljelyn avulla tulee tutuksi maanviljelyn lainalaisuudet, ja se voi toimia jopa terapeuttisena harrastuksena, joka parantaa luontoyhteyttä. Luontoyhteyden merkitys on huomioitu jo nyt Tampereen kaupungin toiminnassa. Siihen liittyvää kehittämistä ja selvitystyötä tuetaan jo laajasti mm. Tampereen kaupungin LUMO-ohjelmassa (mm. toimenpide 106) ja Terveyttä Tampereen luonnosta -hankkeessa, sekä ekosysteemipalveluiden tuottamat hyödyt selvityksessä (tavoite 1.3.4 Tampereen hiilineutraali 2030 tiekartassa).

Lopuksi valtuustoaloitteessa esitetään, että kaupunki tutkii tämänhetkiset mahdollisuudet toteuttaa kaupunkiviljelyä, luo toimintaperiaatteet kaupunkiviljelyn edistämiseen ja etsii uusia alueita kaupunkiviljelyn mahdollistamiseksi.

Tampereen kaupunki on mukana Horizon2020-rahoitteisessa FUSILLI-hankkeessa. FUSILLI-hankkeen (2021-2024) yhtenä keskeisimpänä tavoitteena on selvittää, miten Tampereen kaupunki nykyisellään edistää

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

kestävää ruokajärjestelmää ja sen jälkeen tehdä toimintasuunnitelma kestävän ruokajärjestelmän eteenpäin tuuppaamiseen (ns. Sustainable Food Policy Action Plan). FUSILLI-hankkeessa selvitetään myös asukkaiden kanssa yhteistyössä, minkälaisia toiveita kaupunkilaisilla on tulevaisuuden kaupungissa tehtävän ruoantuottamisen suhteen, mm. järjestämällä asukkaille suunnattu kaupunkiviljelyn työpaja 16.11.2022, järjestämällä aiheesta erilaisia työpajoja ja tapaamisia läpi hankkeen ja asukkaille suunnatulla kyselyllä, joka on auki 5.12.2022 saakka. Yksi tärkeistä hankkeessa määritellyistä kaupungin rooleista liittyy kaupunkiviljelyyn, joka edistämiseen ollaan hankkeessa suunniteltu jo seuraavia toimenpiteitä:

- Nykyisen kaupungin omistamilla mailla tapahtuvan kaupunkiviljelyn (palstat ja siirtolapuutarhat, yhteisöviljelmät) kehittäminen edelleen yhteistyössä 4H:n kanssa (joka vastaa palstojen vuokraustoiminnasta kaupungin puolesta). Mm. maaperän laatuun, kulkuun ja vesipisteisiin liittyen selvitetään toimintamalleja siihen, miten näitä haasteita voisi tulevaisuudessa parhaiten ratkoa. Kaupunki on tehnyt jo paljon kehitystyötä mm. vesipisteiden saatavuuteen liittyen. Vesipisteitä on rakennettu mm. Ruskoon, Irljalaan, Järvensivulle ja Takahuhtiin. Myös maanparannustöitä on kaupunki tehnyt yhdessä 4H:n kanssa palsta-alueilla. Uusia palsta-alueita on avattu mm. Kaukaniemeen ja Vuorekseen. Lisäksi 4H:lle siirtyi Hatanpään olemassa oleva palsta-alue hoidettavaksi.
- Mahdollisuuksien tutkiminen, miten uusien asuinalueiden kohdalla kaupunkiviljelymahdollisuuksien lisääminen otetaan huomioon
- Jo olemassa oleville viljelyalueille selvittää mahdollisuutta lisätä yhteisöviljely/omaehtoisen viljelyn keinoja mm. laatikkoviljelyn avulla (ns. Turun malli)
- Kootaan kaupunkiviljelyyn liittyvä tietoa (missä, miten, kuka, koska) yhteen paikkaan nettisivujen alle, jotta kaupunkilaisten on helppo löytää kaupunkiviljelyn mahdollisuuksiin ja eri tapoihin liittyvä tieto yhdestä paikasta. Tämä on jo nyt noussut yhdeksi merkittäväksi kaupunkilaisilta tulleeeksi toiveeksi sekä kyselyn että tapaamisten kautta.
- Selvitetään kiinnostusta ja mahdollisuutta kaupunkilaisten ruoantuotantoon kaupungin omistamilla mailla, pelloilla, hukkatiloissa yms.
- Viheralueet ja hulevedet -yksikössä ja LUMO-ohjelmassa on edistetty viherkerroin-työkalun käyttöä maankäytön suunnittelussa. Viherkerroin voisi olla yksi hyvä työkalu, kaupungin niin halutessa, edistää myös syötävien kasvien lisäämistä asuinalueille, sillä sen tyyppisiä tavoitteita olisi mahdollista ottaa kerrointa käyttäessä huomioon.
- Selvitetään ja luodaan toimintamalleja koulujen opetuksen kehittämiseen kestävään ruokajärjestelmään liittyen, ml

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

koulupuutarhoihin liittyvän toimintamallin kehittäminen, ja uusien koulujen/päiväkotien kohdalla toimintamallin luomiseen, jotta ruoan tuotanto on osa suunnitteluprosessia.

- Hankkeen selvityksen tuloksena on tavoitteena luoda uusia toimintamalleja kaupunkiviljelyn edistämiseen yhteistyössä kaupungin yksiköiden kanssa ja selvittää niiden kustannusvaikutuksia. Yksi työkalu teeman edistämiseen hankkeella on mm. Hiilineutraali Tampere 2030 tiekartta, jossa on jo vuoden 2022 päivityksessä tehty tiettyjä lisäyksiä liittyen kaupunkiviljelyyn ja jota tullaan myös tulevaisuudessa käyttämään työkaluna aiheen edistämiseen kaupungin sisällä yhdessä eri yksiköiden kanssa. Seuraava päivitys tehdään vuonna 2024.

Tiedoksi

kh

Liitteet

1 Valtuustoaloite

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Kaupunginhallitus, § 9, 09.01.2023
Yhdyskuntalautakunta, § 309, 19.12.2022

§ 9

Valtuustoaloite kevyen liikenteen väylien talvikunnossapidon kriteerien ja valvonnan parantamiseksi – Juhana Suoniemi

TRE:1499/10.00.01/2021

Kaupunginhallitus, 09.01.2023, § 9

Valmistelija / lisätiedot:
Mikko Nurminen

Valmistelijan yhteystiedot

Infrahallintapäällikkö Kimmo Myllynen, puh. 040 806 4794, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Kaupunginlakimies Jouko Aarnio, puh. 040 514 4884, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Juha Yli-Rajala, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Juhana Suoniemen valtuustoaloite ja yhdyskuntalautakunnan lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa mainittuihin toimenpiteisiin.

Tiedoksi

Juhana Suoniemi, Kimmo Myllynen

Liitteet

1 Valtuustoaloite

2 Liite 1 Aloitteen aiempi käsittely yhdyskuntalautakunnassa 30.11.2022

3 Liite 2 Tampereen polkupyöräilijät ry:n sähköposti 29.11.2021 liitteineen

4 Liite 3 Polanteet, Tampereen seudun laatuvaatimukset

5 Liite 4 Polanteet, laatuvaatimusten vertailu Tampere-Oulun seutu

---

Yhdyskuntalautakunta, 19.12.2022, § 309

Valmistelijat / lisätiedot:
Milko Tietäväinen

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Esittelijä: Mikko Nurminen, Johtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Juhana Suoniemen valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa mainittuihin toimenpiteisiin.

Perustelut

Valtuustoaloitteessa – jäljempänä aloite – on esitetty, että Tampereen kaupunki

- määrittää uudestaan kevyen liikenteen väylien (jäljempänä jalankulku- ja polkupyörätiet) talvikunnossapidon lähtökriteerit polannerajoineen Oulun mallin mukaan
- laatii uuden ohjeistuksen käytettäville työtavoille ja kalustolle
- ottaa käyttöön bonusjärjestelmän ja parantaa laadunvalvontaa parhaan mahdollisen lopputuloksen saamiseksi ja
- neuvottelee ELY-keskuksen ja naapurikuntien kanssa yhteisestä pääväylien talvikunnossapidon urakkakokonaisuudesta.

Aloitetta on perusteltu sillä, että Tampereella jalankulku- ja polkupyöräteiden talvikunnossapitoon kohdistuu joka talvi runsaasti kriittistä palautetta. Aloitteessa on todettu, että nykyisellä kunnossapidon tasolla ei saavuteta valtuustostrategiassa määrättyjä kestäviä kulkumuototavoitteita. Aloitteessa on myös mainittu, että erityisen hankalaksi kunnossapidon puutteet ja epäjatkuvuudet kokevat pyöräilijät ja erilaisten apuvälineiden kanssa liikkuvat. Lisäksi aloitteessa on todettu, että aamuisin työmatkareitin kuntoon liittyy epävarmuutta ja kuvattu esimerkein kunnossapidollisia haasteita – muun muassa epätasaisuutta, näkemäesteitä (lumikasat) ja sohjon muodostumista. Ongelmiksi on nostettu polannekriteerien puuttuminen ja valvonnan puutteellisuus sekä sen ulkoistaminen aktiivisille kansalaisille.

Ratkaisuehdotuksiksi aloitteessa on nostettu kunnossapidon laatukriteerien parantaminen, valvonnan lisääminen, bonusmaksu hyvin tehdystä työstä ja tiiviimpi yhteistyö urakoitsijoiden kanssa. Lisäksi on todettu, että näin on toimittu Oulussa erinomaisin tuloksin ja aloitteessa on viitattu Oulun, ELY-keskuksen ja Kempeleen seudulliseen kunnossapidon yhteishankintaan koskien Oulun seudun pääpyöräilyreittejä.

Valtuustoaloitteeseen laadittiin vastaus, joka on tämän vastauksen liitteenä (Liite 1). Vastaukseen viitaten Tampereen polkupyöräilijät ry (jäljempänä Tapo) lähestyi yhdyskuntalautakunnan jäseniä erikseen liitedokumentin sisältävällä sähköpostilla (Liite 2). Vastausta käsiteltiin 30.11.2021 pidetyssä yhdyskuntalautakunnan kokouksessa, jossa asia

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

palautettiin uudelleen valmisteltavaksi. Asiaa on sittemmin käsitelty yhdessä Tapon edustajien kanssa, minkä jälkeen vastaus on päivitetty jäljempänä olevan mukaiseksi. Tapolla ei ole päivitettyyn vastaukseen huomautettavaa, mutta Tapo odottaa toteutetuilla muutoksilla saavutettavia tuloksia. Vuoropuhelu tulee jatkumaan, kun saadaan riittävästi kokemuksia muutoksista.

Tampereen kaupunki noudattaa liikennealueiden kunnossapidossa Tampereen kaupunkiseudun kuntien ja ulkopuolisten asiantuntijoiden yhteistyössä laatimaa tuotteistusta, jossa on muun muassa kuvattu kunnossapitoluokakohtaiset laatukriteerit. Tuotteistukseen sisältyy myös polanteen laatukriteerit (Liite 3).

Polanteen paksuudelle ei seudullisessa tuotteistuksessa ole asetettu maksimiarvoa, mutta Tampereen kaupungilla on ollut käytössä erilliset polanteen paksuusvaatimukset, jotka on myös sisällytetty nykyiseen kunnossapidon kokonaispalvelusopimukseen. Kaupungin edustajat ovat myös tutustuneet "Oulun malliin" ja tutustuneet mainitun urakkakokonaisuuden laatuvaatimukseen ja käytänteisiin. Yleisenä huomiona "Oulun malliin" liittyen voidaan todeta, että jalankulku- ja polkupyöräteillä polanteen laatuvaatimuksissa ei sallitun epätasaisuuden ja polanteen enimmäispaksuuden suhteen ole kovinkaan merkittävää eroa Tampereen laatuvaatimukseen nähden, joskin Oulussa on kevättalvella määritetty erillinen maksimiarvo polanteen paksuudelle. Laatuvaatimusten vertailu on esitetty liitteessä (Liite 4).

Tarkkoja numeerisia laatukriteereitä tärkeämmäksi seikaksi on Tapon edustajien kanssa käydyissä keskusteluissa noussut kokemus yhtenäisestä laatutasosta. Yhtenäisellä laatutasolla tarkoitetaan sitä, että esimerkiksi työmatkapyöräilijän ei tarvitsisi sovittaa ajotapaansa useisiin vaihteleviin olosuhteisiin, joita herkästi muodostuu, mikäli reitillä on useita kunnossapidollisia rajapintoja. Tampereen Infra Oy on talvikaudelle 2022–2023 suunnitellut ja toteuttanut merkittäviä muutoksia pyöräilyn pääreittien talvikunnossapitoon. Useita pyöräilyn pääreittejä hoidetaan nykyisin reittikohtaisesti, jotta rajapintoja ja laatueroja olisi mahdollisimman vähän.

Oulussa 03/2019 järjestetyn käyttäjätyytyväisyyskyselyn mukaan hiekanpoiston ja liukkaudentorjunnan osalta saavutettiin hyvä taso, väylän epätasaisuuden suhteen lähes hyvä taso, reagointinopeuden ja lumen sekä sohjon poiston osalta puolestaan saavutettiin tyydyttävä taso. Avoimissa vastauksissa eniten oli korostunut sohjon poiston toimimattomuus. Oulussa ei tiettävästi ole myöhemmin järjestetty vastaavaa käyttäjätyytyväisyyskyselyä, mutta esimerkiksi talvikaudella 2020–2021 kunnossapitoagenttien antamien arvosanojen perusteella pyöräilyn pääreiteillä saavutettiin arvosanan hyvä ylittävä laatutaso. Lisäksi voidaan todeta, että Oulua on monesti pidetty pyöräilyn suhteen edelläkävijänä.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Tampereen kaupunki on kehittänyt talvikunnossapidon vuosittaista käyttäjätyytyväisyyskyselyä siten, että nykyisin kyselyn tuloksena saadaan tyytyväisyyttä kuvaavat luvut vastaajien pääasiallisen liikkumismuodon mukaan. Talvikautta 2020–2021 koskeneen kyselyn mukaan esimerkiksi kävellen tai pyöräillen pääosin liikkuneiden vastaajien tyytyväisyys talvikunnossapidon laatuun oli 2,3...2,4 asteikolla 0...5 (0=erittäin huono...5=erittäin hyvä). Kyselyn mukaista tyytyväisyyden tasoa voidaan kyseisen, varsin lumisen talvikauden osalta pitää kohtuullisena, sillä seurantahistorian perusteella tiedetään, että kunnossapitotarpeiden näkökulmasta arvioiden erittäin helppoina talvina (esimerkiksi talvikausi 2019–2020) saavutettava tyytyväisyyden taso on vastaavan kyselyn mukaan noin 3.

Yleisesti voidaan todeta, että kulkutapaosuuksien kehittyminen ei ole sidoksissa pelkästään talvikunnossapidon laatuun. Kulkutapaosuuksiin vaikuttaa väylien kunnossapidon/käytettävyyden ohella useat muutkin tekijät kuten reitistöt, talven keliolosuhteet ja vaihtoehtoisten kulkumuotojen kirjo, saavutettavuus sekä kustannustaso. Todettakoon, että talvipyöräilijöiden määrä on Tampereella ollut jatkuvassa kasvussa ja asiantuntija-arvioiden mukaan kasvun ennakoidaan jatkuvan. Yksittäisenä vuotena käyttäjämäärät kuitenkin heilahtelevat merkittävästi, muun muassa kovat pakkaset ja lumen määrä vaikuttavat kulkumuodon valintaan.

Seuraavassa viitataan aloitteessa esitettyyn ohjeistuksen laatimiseen käytettävillä työtavoilla ja kalustolle. Kaupungille kunnossapitopalveluita kokonaispalveluperiaatteella tuottavalla Tampereen Infra Oy:llä (jäljempänä myös yhtiö) on ollut sisäinen hanke kävely- ja pyöräilyväylien kunnossapidon kehittämiseksi. Hankkeessa on selvitetty muun muassa talvikunnossapitokalusto- ja lisälaitehankintoja kiinnittäen huomiota muun ohella aurausterävalintoihin ja niillä saavutettavaan laatutasoon. Selvityksen myötä on jo hankittu uutta kalustoa sekä lisälaitteita työn laadun parantamiseksi. Todettakoon, että kaupungin ja yhtiön välisessä (kokonais)palvelusopimuksessa edellytetään laatukriteerien ohella hyvää kunnossapitotapaa. Kokonaispalvelusopimus ei ole hengeltään sen kaltainen sopimus, jossa määritettäisiin yksityiskohtaisesti keinot, työohjeet ja kalusto, joilla edellytetty laatutaso tulee toteuttaa.

Mitä tulee aloitteessa esitettyyn bonusjärjestelmään, voidaan todeta seuraavaa: Yhtiö vastaa operatiivisen kunnossapidon järjestämisestä koko kaupungin alueella (yleiset alueet). Kaupungin ja yhtiön välisessä palvelusopimuksessa ei ainakaan toistaiseksi ole erillistä bonusjärjestelmää. Sanktiopykälät sisältyvät palvelusopimukseen. Yhtiö toteuttaa kunnossapitotoimenpiteitä omalla henkilöstöllä ja mittavassa määrin erilaisiin sopimuksiin pohjautuen alihankkijoilla. Useissa yhtiön ja sen alihankkijoiden välisissä sopimuksissa on bonusmahdollisuus. Lisäksi voidaan todeta, että esimerkiksi 1.10.2021 käynnistyneessä Tasanteen alueurakassa yhtiö yhteistyössä alihankkijansa kanssa on pilotoinut

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

laatulupauskäytäntöä hyvin kokemuksiin. Laatulupauskäytäntö on sittemmin sisällytetty useampaan yhtiön kilpailuttamaan alueurakkaan. Todettakoon vielä, että alan asiantuntijoiden mielipiteet jakautuvat bonuskäytäntöjen hyödyllisyyden suhteen. Monien asiantuntijoiden mielestä tilattava laatutaso on syytä määritellä riittävän yksiselitteisesti ja työstä maksettavan korvauksen tulee perustua kyseisen laatutason saavuttamiseen ilman erillisiä bonuksia.

Kaupungin suorittamaan laadunvalvontaan ja valvonnan tehostamiseen liittyen voidaan todeta, että kaupunginvaltuuston päätöksen 17.6.2019 § 91 myötä kaupungilla kunnossapidon tilaajatehtäviä, joissa yhtenä keskeisenä osa-alueena oli kunnossapitotöiden valvonta, hoitaneet henkilöt siirtyivät yhtiön palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä. Kokonaispalvelumalli perustuu siihen, että yksi taho (yhtiö) keskitetysti huolehtii operatiivisen kunnossapidon järjestämisestä. Kyseisessä mallissa korostuu palveluntuottajan aktiivinen ja kokonaisvaltainen toimintatapa: muun muassa palautteen hallinta, sidosryhmien osallistaminen ja osallistumismenettelyjen kehittäminen sekä töiden valvonta/omavalvonta. On selvää, että mikäli toiminta niin sanotusti sakkaa ja töiden laatu yleisesti koetaan heikoksi eikä tilanne korjaannu sopimusohjauksen keinoin, niin siinä tilanteessa rooleja on perusteltua arvioida uudelleen.

Kaupungin näkemyksen mukaan valvontatyö siis järjestetään ensisijaisesti yhtiön toimesta ja osana nykyaikaiseen laadun seurantaan sisältyy sidosryhmien osallistumismenettelyt ja niiden kehittäminen. Tavoitteena on, että käyttäjiltä saataisiin talvikauden osalta merkittävimpien jalankulku- ja polkupyöräteiden käytettävyyden ja laatutason osalta entistä kattavampaa ja lähtökohtaisesti mitattavissa /todennettavissa olevaa tietoa luotettavan kokonaiskuvan muodostamiseksi. Edellä kerrotulla tarkoitetaan sitä, että yksittäisen väylän/väyläkokonaisuuden osalta saataisiin määritettyä laatutasoa kuvaava tunnusluku, joka voisi olla esimerkiksi suhteellinen (%) tyytyväisyyslukema. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla, että kartoitettaisiin päivät tai viikot, jolloin väylän laatutaso koettiin tyydyttäväksi tai hyväksi suhteessa talvikauden kokonaiskeston. Talvikaudella 2022–2023 Tampereen kaupunki ja yhtiö pilotoivat neljällä pyöräilyn seudullisella pääreitillä väyläkohtaista arviointia. Arvioinnin suorittavat niin sanotut pyöräilyagentit.

Lopuksi todettakoon, että kaupunki on yhteistyössä Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa keskustellut pyöräilyn (seudullisten) pääreittien laatutasosta yli hallintorajojen (kadunpito vs. tienpito). Tarkastelun lähtökohtina ovat olleet yhteishankinta ja/tai laatuksiteerien yhtenäistäminen sekä aiempaa tiiviimmät yhteistyömallit ja osallistumismenettelyt. Lisäksi keskusteluissa on noussut esille mahdollisuus tehdä muutoksia hoitovastuurajoihin mahdollisimman yhtenäisen lopputuloksen aikaansaamiseksi. Ainakaan toistaiseksi ei olla käynnistetty hallintorajat ylittävää yhteishankintaa, vaan on päädytty

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

keskittymään muihin mainituista aiheista. Kaupunki ja Pirkanmaan ELY-keskus ovat sopineet talvikaudelle 2022–2023 muutoksia hoitovastuurajoihin siten, että hoitovastuurajapinnat olisivat mahdollisimman tarkoituksenmukaiset tienkäyttäjien kannalta.

Vastauksen ovat yhteistyössä laatineet kaupunkiympäristön palvelualueen ja yhtiön asiantuntijat.

Tiedoksi

Juhana Suoniemi, Kimmo Myllynen

Liitteet

- 1 Liite 1 Aloitteen aiempi käsittely yhdyskuntalautakunnassa 30.11.2022
- 2 Liite 2 Tampereen polkupyöräilijät ry:n sähköposti 29.11.2021 liitteineen
- 3 Liite 3 Polanteet, Tampereen seudun laatuvaatimukset
- 4 Liite 4 Polanteet, laatuvaatimusten vertailu Tampere-Oulun seutu
- 5 Valtuustoaloite

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 10

Valtuustoaloite Tampereen kaupungin esihenkilönä toimivien kouluttamiseksi työtaisteluoikeuksista ja työehtosopimuksista - Vasemmistoliiton valtuustoryhmä

TRE:3913/01.00.01/2022

Valmistelija / lisätiedot:
Niina Pietikäinen

Valmistelijan yhteystiedot

Henkilöstöjohtaja Niina Pietikäinen, puh. 040 707 9147 ja
neuvottelupäällikkö Mirva Sampakoski, puh. 040 800 4582, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Kaupunginlakimies Jouko Aarnio, puh. 040 514 4884, etunimi.
sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Juha Yli-Rajala, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Vasemmistoliiton Tampereen valtuustoryhmän valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin, kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Perustelut

Tampereen vasemmistoliiton valtuustoryhmä on tehnyt 16.5.2022 valtuustoaloitteen, jossa esitetään Tampereen kaupungin esihenkilötehtävissä toimivien kouluttamista työntekijöiden työtaisteluoikeuksista, työehtosopimuksista ja työelämän perusoikeuksista. Lisäksi esitetään, että Tampereen kaupunki tehostaa lakkojen aikaisen viestinnän koordinoitua työntekijöiden ja asukkaiden suuntaan.

Kunta-alan kevään 2022 työmarkkinaneuvottelut olivat poikkeuksellisen vaikeat. Kaikki palkansaajajärjestöt antoivat laajat lakkoilmoitukset välittömästi työehtosopimuskauden päätyttyä helmikuun lopussa. Myös Tampereen kaupunkiin kohdistui useita työtaistelutoimia. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO sekä Julkisen alan unioni JAU (JHL ja Jyty) saavuttivat sovittelulautakunnan sovintoehdotukseen perustuvan neuvottelutuloksen erillissopimuksesta 6.6.2022. Sote ry:n osalta työriidan sovintoehdotus hyväksyttiin 3.10.2022.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Tampereen kaupungilla varauduttiin mahdollisiin työtaistelu-uhkiin ennen työehtosopimuskauden päättymistä laadituissa yksikkökohtaisissa varautumissuunnitelmissa. Esihenkilöillä oli työtaistelutilanteessa tukeaan oman palvelualueensa henkilöstöhallinnon lisäksi muun muassa kirjallinen ohjeistus ja opas palvelussuhdeasioista työtaistelutilanteessa, henkilöstöyksikön toteuttama Teams-viestintäkanava sekä säännöllisesti järjestetyt infotilaisuudet ajankohtaiseen työtaistelutilanteeseen liittyen. Kevään 2022 aikana toteutetuissa useissa esihenkilöille suunnatuissa infotilaisuuksissa käsiteltiin muun muassa työntekijöiden ja myös esihenkilöiden työtaisteluoikeuteen ja järjestäytymisvapauteen liittyviä asioita.

Ajankohtaisesta työmarkkinatilanteesta viestittiin useilla foorumeilla. Henkilöstöyksikkö toteutti sisäistä viestintää työmarkkina- ja työtaistelutilanteesta. Palvelualueet ja liikelaitokset puolestaan vastasivat yhdessä viestintätiimin kanssa palveluihin liittyvästä kuntalaisviestinnästä.

Tampereen kaupungin henkilöstöllä on käytettävissään laaja verkkokoulutustarjonta, jossa on saatavilla muun muassa ulkopuolisen palveluntarjoajan toteuttama koulutuskokonaisuus 'Työtaistelut kunta-alalla'. Tässä koulutuskokonaisuudessa käsitellään esimerkiksi työtaistelun käsitteitä ja muotoja kunta-alalla sekä työtaistelutoimien laillisuutta ja työntekijöiden oikeuksia työtaistelutoimenpiteiden aikana. Verkkokoulutuspalvelussa on myös tarjolla koulutuskokonaisuuksia kunnallisten virka- ja työehtosopimusten muutoksista. Virka- ja työehtosopimukseen liittyviä koulutuksia järjestää myös monet muut koulutustahot. Työntekijöiden oikeuksiin työtaistelutilanteessa liittyviä verkkokoulutuskokonaisuuksia ja muita soveltuvia koulutuksia voidaan suositella esihenkilöille ajankohtaisen työmarkkinatilanteen niin edellyttäessä. Yleisemmän koulutuksen lisäksi mahdollisissa työtaistelutilanteissa on esihenkilöille tarpeen järjestää työnantajan toteuttamia infotilaisuuksia, joissa voidaan ottaa huomioon paikallinen tilanne.

Tiedoksi

Tampereen vasemmistoliiton valtuustoryhmä, Niina Pietikäinen, Mirva Sampakoski

Liitteet

1 Valtuustoaloite - Vasemmistoliiton Tampereen valtuustoryhmä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 11

Lautakuntien ja jaostojen ym. sekä viranhaltijoiden ym. päätösten otto-oikeus

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Juha Yli-Rajala, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Pöytäkirjoista ilmeneviä päätöksiä ei oteta kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Perustelut

Kaupunginhallitukselle on saapunut seuraavat pöytäkirjat:

- Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan 14.12.2022 pöytäkirja, jonka päätöksiin kaupunginhallituksella on laillisuusvalvonnan edellyttämä otto-oikeus
- yhdyskuntalautakunnan 19.12.2022

sekä seuraavat viranhaltijapäätökset:

Apulaispormestari, elinvoima- ja osaamislautakunta sekä asunto- ja kiinteistölahtakunta (2021 - 2023)

§ 18 Lausunto Opetushallitukselle media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkimuksen perusteiden luonnoksesta, 21.12.2022

Apulaispormestari, yhdyskuntalautakunta, kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta sekä alueellinen jätehuoltolautakunta (2021 - 2023)

§ 1 Lausunto Nordic Ren-Gas Oy:n ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta, 03.01.2023

Hallintojohtaja

§ 36 Ohjeet luotto- ja maksukorttien käytöstä Tampereen kaupungilla, 19.12.2022

Hankejohtaja

§ 100 EKK ry:n vuosikonferenssin 2023 tapahtumatuotannon koordinoimisen hankinta, 20.12.2022

§ 101 Näsisäaren rakennusurakan työmaavalvonta, turvallisuuskoordinaattorin tehtävät ja työnaikaiset geosuunnittelutehtävät, Ramboll Oy, lisätyö, 20.12.2022

§ 102 Possiojan hulevesijärjestelyt -rakennusurakka, Hiedanranta, lisä- ja muutostyö, 20.12.2022

§ 103 Rakennettavuusselvityksen tilaaminen Attilan pysäköinnin uudelle reitille, 20.12.2022

§ 105 Paasikiventien hulevesiviemärilinjan rakennusurakka, Hiedanranta Tampere, lisä- ja muutostyö, 20.12.2022

§ 106 Osallistuminen DfD-rakenteiden kiertotalouden ekosysteemitutkimushankkeeseen, 22.12.2022

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 107 Näsisaaren työnaikaisen pumppausjärjestelyn ylläpidon hankinta, 22.12.2022

Johtaja, ammatillinen koulutus

§ 366 Päätoimisen tuntiopettajan ottaminen Tredun Hervannan kampukseen 1.1.2023 alkaen, 22.12.2022

Johtaja, elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue

§ 142 Hankintatoimen asiantuntija- ja kehittämispalvelujen jatkohankinta Hansel Oy:ltä Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelman toteutuksen tueksi, 22.12.2022

§ 143 Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelman asiantuntijatyön hankinta Solita Oy:ltä, 22.12.2022

§ 144 Roolipohjaisten käyttöoikeuksien myöntäminen Pirkanmaan hyvinvointialueen opiskeluhuollon työntekijöille toisen asteen koulutuksen henkilörekistereihin, 22.12.2022

Johtaja, kaupunkiympäristön palvelualue

§ 2 Yleisten alueiden tie-, katu- ja aluetekniikan suunnittelupalvelujen hankinta, 04.01.2023

Johtaja, sivistyspalvelujen palvelualue

§ 2 Nuoret SIB -vaikuttavuusinvestointihankkeen kuntakohtaisen sopimuksen sopimusmuutos palvelurakennemuutoksen vuoksi, 05.01.2023

§ 56 Tampereen kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen välisen Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus Pirkanmaalla -hankkeen yhteistyösopimuksen hyväksyminen, 20.12.2022

§ 57 Tampereen kaupungin ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen välisen sopimuksen hyväksyminen, PUHTI-hanke, 20.12.2022

§ 58 Roolipohjaisten käyttöoikeuksien myöntäminen Pirkanmaan hyvinvointialueen opiskeluhuollon työntekijöille esiopetuksen sekä perusopetuksen henkilörekistereihin, 20.12.2022

§ 60 Sivistyspalvelujen palvelualueen toimintasääntö 1.1.2023, 22.12.2022

Johtaja, sosiaali- ja terveystieteiden palvelualue

§ 95 Sovintosopimus ikäihmisten asumispalveluiden hankintasopimuksen päättämiseen liittyen, 21.12.2022

§ 94 LeadDesk -sovellusta koskevan sopimuksen irtisanominen, 15.12.2022

§ 97 Sopimus erityisryhmien asukasvuokrien perimisestä siirtymäaikana vuonna 2023, 28.12.2022

Konsernijohtaja

§ 185 Korjaus päätökseen 24.11.2022 § 155: Talousarviolainan nostaminen Euroopan Neuvoston Kehityspankki Council of Europe Development Bankilta (CEB), 21.12.2022

§ 178 Testamenttilahjoituksen vastaanottaminen ja sopimus osituksesta ja perinnönjaosta, 19.12.2022

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 183 DigiOne-yhteistyösopimusta muuttavan sopimuksen hyväksyminen, 21.12.2022

§ 184 Konsernihallinnon toimintasäntö 1.1.2023, 21.12.2022

Koulutusjohtaja, Pynnikin kampus

§ 38 Päätoimisen määräaikaisen tuntiopettajan (maahanmuuttajien perusopetus) ottaminen Tampereen seudun ammattiopisto Tredun Pynnikin kampukselle 9.1. - 31.12.2023 väliselle ajalle, 16.12.2022

§ 39 Päätoimisen määräaikaisen tuntiopettajan (sosiaali- ja terveysala) ottaminen Tampereen seudun ammattiopisto Tredun Pynnikin kampukselle 9.1. - 31.12.2023 väliselle ajalle, 22.12.2022

§ 42 Päätoimisen määräaikaisen tuntiopettajan (maahanmuuttajien perusopetus) ottaminen Tampereen seudun ammattiopisto Tredun Pynnikin kampukselle 9.1. - 31.12.2023 väliselle ajalle, 30.12.2022

Opetusjohtaja, Hervannan, Kaukajärven, Takahuhdin ym. koulupolut

§ 1 Erytysluokanopettajan viran täyttämättä jättäminen Atalan koululla, 02.01.2023

§ 108 Erytysluokanopettajan viran täyttäminen Ahvenisjärven koulussa, 21.12.2022

Opetusjohtaja, Vuoreksen, Linnainmaan, Kämmenniemen ym. koulupolut

§ 96 Perusopetuksen apulaisrehtorin viran täyttäminen Vuoreksen koulussa, 15.12.2022

Palvelujohtaja, lasten, nuorten ja perheiden palvelut

§ 552 Sosiaalityöntekijän viran täyttäminen Lapsiperheiden sosiaalityössä, 27.12.2022

§ 553 Sosiaalityöntekijän viran täyttäminen Lapsiperheiden sosiaalityössä, 27.12.2022

§ 554 Sosiaalityöntekijän viran täyttäminen Lapsiperheiden sosiaalityössä, 27.12.2022

§ 557 Sosiaalityöntekijän viran täyttäminen Lapsiperheiden sosiaalityössä, 27.12.2022

§ 564 Perhetukikeskuksen johtajan viran täyttäminen Leinolan perhetukikeskuksessa, 30.12.2022

§ 565 Sosiaalityöntekijän viran täyttäminen Lapsiperheiden sosiaalityössä, 30.12.2022

§ 569 Sosiaalityöntekijän viran täyttäminen sosiaali- ja kriisipäivystyksessä, 30.12.2022

Palvelujohtaja, psykososiaalisen tuen palvelut

§ 246 Sosiaaliohjaajan viran määräaikainen täyttäminen Asumisen tuen hankkeessa, 19.12.2022

§ 254 Sosiaalityöntekijän viran täyttäminen työikäisten omatyöntekijäsosiaalityön tiimissä, 19.12.2022

§ 255 Sosiaalityöntekijän viransijaisuuden täyttäminen työikäisten omatyöntekijäsosiaalityön tiimissä, 19.12.2022

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 256 Sosiaalityöntekijän viransijaisuuden täyttäminen työikäisten omatyöntekijäsosiaalityön tiimissä, 19.12.2022

§ 262 Sosiaalityöntekijän viran määräaikainen täyttäminen, 20.12.2022

Pelastusjohtaja

§ 144 Vahingonkorvausvaatimus palkanlaskennassa tapahtuneesta virheestä, 15.12.2022

Pelastuspäällikkö, pelastustoiminta

§ 21 Palomiehen (35) viran täyttäminen Pirkanmaan pelastuslaitoksella, 30.12.2022

Pormestari

§ 162 Edustajan nimeäminen ilmanlaatua koskevien direktiivien uudistamiseen liittyvään kansalliseen taustaryhmään (VN/31642/2022), 15.12.2022

§ 164 Vieraanvaraisuuden osoittaminen Pirkanmaan Yrityskummit ry:lle 24.11.2023, 23.12.2022

§ 165 Vieraanvaraisuuden osoittaminen E.H.C. Hockey Business Forum -tapahtumalle 27.9.2023, 23.12.2022

§ 166 Vieraanvaraisuuden osoittaminen ICCA International Congress and Convention Associationin Nordic Chapter -kongressille 18.4.2023, 23.12.2022

§ 167 Vieraanvaraisuuden osoittaminen Pirkanmaan Leipomot ry:lle 28.1.2023, 23.12.2022

§ 168 Vieraanvaraisuuden osoittaminen Tampereen Taideyhdistys ry:lle 9.3.2023, 23.12.2022

Liiketoiminta- ja rahoitusjohtaja

§ 22 Annalan Vuokra-Asunnot Oy:n kiinteistöjen arvonmäärityksen päivityksen hankinta Newsec Advisory Finland Oy:ltä, 19.12.2022

§ 23 Annalan Vuokra-Asunnot Oy:n kiinteistöjen arvonmäärityksen päivityksen hankinta Catella Property Oy:ltä, 19.12.2022

§ 1 Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n konsernitililimiitin korottaminen, 02.01.2023

§ 2 Pankkitilin avaaminen Ålandsbanken Oyj:öön, 04.01.2023

§ 24 Suomen Hopealinja Oy:n konsernitililimiitin määräaikainen korottaminen, 22.12.2022

§ 25 Ålandsbanken Tuulivoima -rahaston ja Evli High Yield Yrityslaina -rahaston merkinnät, 22.12.2022

§ 26 Määräaikaistalletusten tekeminen loppuvuodelle 2022, 23.12.2022

Talous- ja hankintavastaava, Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue

§ 20 Haka 1 -jäähallin oheisharjoittelutilojen toteutuksen hankinta Tampereen Tilapalvelut Oy:ltä, lisätyö, 21.12.2022

§ 21 SURE-hankkeen Ratinan kauppakeskuksen ympäristössä toteutettavan valaistusurakan tilaaminen Tampereen Vera Oy:ltä, 29.12.2022

Talusojohtaja

§ 25 Sosiaali- ja terveydenhuollon käteisvarojen korvaaminen -sopimus,

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

20.12.2022

§ 26 Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen kassojen lakkauttaminen, 22.12.2022

Tietohallintojohtaja

§ 117 Sopimus TE-ajanvaraus- ja videoneuvottelujärjestelmän käytöstä KEHA-keskuksen kanssa, 20.12.2022

§ 118 DigiOne-palvelusopimus Kuntien Tiera Oy:n kanssa, 21.12.2022

§ 120 Tietojenkäsittelysopimuksen muuttaminen, 22.12.2022

§ 121 Päätöksentekojärjestelmään (Selma) ja dokumenttienhallintajärjestelmään (Donna) liittyvien sopimusten muuttaminen, 22.12.2022

§ 122 Asiantuntijapalvelun hankinta Tampereen seudun integraatioalustan hankinnan tueksi, 22.12.2022

§ 124 Microsoft Windows 11 -päivitysprojektin toteutuksen tilaus Tietoevry Connect Finland Oy:ltä, 23.12.2022

§ 125 Henkilöturvahälytysjärjestelmän TVT-ratkaisu, ylläpidon tuki ja kehittäminen ("Avack") -sopimuksen jakaminen ("kolmikanta sopimus"), 23.12.2022

§ 127 Rakennusvalvonnan massa-arkistoinnin pienhankinta CGI Suomi Oy:ltä, 30.12.2022

§ 128 Perustietotekniikka- ja integraatiopalveluiden toimittamista koskevien sopimusten jakaminen ("Kolmikantasopimus"), 30.12.2022

§ 2 Microsoft Intune-hallintajärjestelmän käyttöönotto hallinnon työasemille -projekti, 04.01.2023

§ 3 Tampereen kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen välinen tietosuojasopimus, 04.01.2023

§ 119 ICT-palvelujen toimittaminen Pirkanmaan hyvinvointialueelle, 21.12.2022

§ 123 CGI Suomi Oy Pegasos ja eOpisto -sopimusten siirto Pirkanmaan hyvinvointialueelle, 23.12.2022

§ 126 CGI Suomi Oy Pegasos tietovaraston sopimuksen siirto Pirkanmaan hyvinvointialueelle, 27.12.2022

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

---

§ 12

Tiedoksi merkittävät asiat

TRE:8746/00.01.03/2022

Päätös

Merkittiin tiedoksi.

Päätösehdotus oli

Merkitään tiedoksi.

Kokouskäsittely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden johtaja Lauri Savisaarelle ja hankekehityspäällikkö Markus Joonakselle. He olivat asiantuntijoina läsnä kokouksessa kohdan 1) käsittelyn ajan.

Perustelut

- 1) Tammelan stadionin tilannekatsaus
- 2) Pirkanmaan hyvinvointialueelle siirtyminen ja muutoksen onnistumisen tilannekatsaus

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Muutoksenhakukielto

§1, §2, §3, §4, §5, §6, §7, §8, §9, §10, §11, §12

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)